

Leskaart Jongeren & Wapenbezit

Het voeren van gesprekken in de klas met leerlingen of studenten over maatschappelijke thema's, zoals bijvoorbeeld wapenbezit en -geweld, kan als lastig worden ervaren. Bijvoorbeeld omdat de thematiek ver van je af staat, omdat het lastig in te schatten is hoe de jongeren zullen reageren, of omdat je het gevoel hebt de juiste handvatten of kennis te missen om te kunnen beginnen.

Deze leskaart is ontwikkeld ter ondersteuning van één of meerdere lessen over het thema jongeren en wapenbezit. De leskaart bestaat uit:

- Een kennisoverzicht op het gebied van jongeren en wapenbezit;
- Handvatten om de dialoog aan te gaan in de klas;
- Een lesopzet met verschillende werkvormen rondom het thema jongeren en wapenbezit.

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

TER VOORBEREIDING

We raden aan om ter voorbereiding de dialooghandvatten en het kennisoverzicht te lezen. Zo kun je in de klas een veilige sfeer waarborgen, en de grenzen van de rechtsstaat bewaken.

LESOPZET

De werkvormen zijn geschikt om één of meerdere lessen mee in te vullen. Voor een volledige les is een mogelijke volgorde:

- 1 → Introductie met de kennisquiz (a) of waardenverkenning (b);
- 2 → Het behandelen van één of beide casussen;
- 3 → Afsluiten met de oefening burgemeester voor een dag.

We raden aan om in ieder geval uitgebreid stil te staan bij de casuïstiek. Wanneer er daarna geen ruimte is voor de laatste oefening, neem dan in ieder geval de tijd voor een klassikale reflectie, zoals omschreven in fase 3 van de dialooghandvatten.

NA DE LES

Het kennisoverzicht en de dialooghandvatten kunnen als basis dienen voor extra werkvormen. Nieuwsberichten of actuele gebeurtenissen uit de omgeving kunnen hierbij ingezet worden als casus.

Heb je vragen of opmerkingen over deze themaleskaart? Neem dan contact op met Diversion via dreesink@diversion.nl.

DOELEN

De doelen van de afzonderlijke werkvormen zijn als volgt:

KENNISQUIZ

Doel Jongeren leren de wettelijke grenzen en gevolgen van wapenbezit en -gebruik.

Tijd 15 minuten

WAARDENVERKENNING

Doel Jongeren leren door middel van een dialoog te luisteren, hun mening te formuleren, en kritisch te reflecteren op hun eigen denken en handelen.

Tijd 15 minuten (afhankelijk van het aantal stellingen)

CASUÏSTIEK

Doel Jongeren gaan aan de hand van een casus op een veilige manier met elkaar in gesprek over het thema wapenbezit en/of -gebruik. Jongeren begrijpen de context van wapenbezit en/of -gebruik en de straffen die daarmee gepaard gaan.

Tijd 15 minuten per casus

BURGEMEESTER VOOR EEN DAG

Doel Jongeren worden geactiveerd om zelf een rol te spelen in het tegengaan van wapenbezit en/of -gebruik.

Tijd 30 minuten

Deze themaleskaart is ontwikkeld door **Diversion** en het **OM** in samenwerking met het ministerie van Justitie en Veiligheid, vanuit het lesprogramma **Wie Grijpt In?** De themaleskaart is beschikbaar voor iedere docent van het VO en mbo, en zelfstandig in te zetten. Heb je interesse om deel te nemen aan het volledige lesprogramma? Neem dan contact op met Diversion via dreesink@diversion.nl.

Kennisoverzicht Jongeren & Wapenbezit

CIJFERS EN FEITEN

- In 2019 zijn er in Nederland **350 leerlingen** geschorst of permanent van school gestuurd wegens wapenbezit.
- In de meeste gevallen van wapenbezit en -gebruik onder jongeren gaat het om **steekwapens**.
- In 2018 en 2019 is het aantal **minderjarigen** dat betrokken was bij steekincidenten toegenomen.

REDENEN VOOR JONGEREN OM WAPENS TE DRAGEN

- Een gevoel van veiligheid of ter zelfverdediging
- Sociale status, groepsdruk en straatcultuur
- Doelbewust om het wapen te gebruiken

LINKS

De Wet wapens en munitie
→ <https://tinyurl.com/2sptaa3k>

Meld Misdaad Anoniem
→ <https://tinyurl.com/d628w98j>

WELKE WAPENS ZIJN VERBODEN?

De Wet wapens en munitie is een Nederlandse wet waarin regels staan over het maken, verhandelen, vervoeren, bezitten en dragen van wapens en munitie. Wapens zijn volgens deze wet verdeeld in verschillende categorieën, waaronder vuurwapens, steekwapens en overige wapens.

Ook zijn er **voorwerpen die enkel onder bepaalde omstandigheden verboden zijn**. Het gaat dan om een situatie waarvan aangenomen kan worden dat de voorwerpen bestemd zijn om letsel toe te brengen of mee te dreigen. Denk bijvoorbeeld aan een schroevendraaier of een keukenmes op straat of in de klas.

Er zijn **uitzonderingen**. Zo kunnen sportschutters, jagers en verzamelaars een vergunning aanvragen om vuurwapens en munitie te mogen hebben. De minimale leeftijd hiervoor is 18 jaar.

NEPWAPENS

Nepwapens die qua uiterlijk sprekend lijken op vuurwapens of voor ontploffing bestemde voorwerpen, **zijn in Nederland verboden**. In sommige Europese landen zijn nepwapens en de verkoop hiervan niet verboden. Iedereen die echter **betrapt wordt op het invoeren van dergelijke nepwapens is strafbaar** en wordt strafrechtelijk vervolgd, ook jongeren.

WAPENS INLEVEREN?

Personen die (vuur)wapens of munitie bezitten, moeten deze inleveren. De politie organiseert geregeld **inleveracties**, waarbij slag- of steekwapens **anoniem en straffeloos** ingeleverd kunnen worden bij de politie zelf, maar bijvoorbeeld ook op school of in de horeca. **Vuurwapens en munitie worden altijd thuis opgehaald**. Het vuurwapen wordt vervolgens onderzocht en op basis van gevonden DNA of betrokkenheid bij een strafbaar feit, kan alsnog een strafrechtelijk onderzoek gestart worden.

Het **melden van wapenbezit** in de omgeving kan levens redden. Dit kan bij de politie maar ook anoniem via Meld Misdaad Anoniem.

STRAFFEN BIJ ONRECHTMATIG WAPENBEZIT

Het dragen of bezitten van wapens bij jongeren is een **extra groot risico**. Jongeren reageren impulsiever en kunnen de gevolgen van hun gedrag onvoldoende overzien. In conflictsituaties blijkt dat **jongeren sneller overgaan tot het daadwerkelijk gebruiken van het wapen**, met ernstige gevolgen.

Volgens de wet hoort wapenbezit en -gebruik door minderjarigen thuis in het **strafrecht**. Jongeren kunnen op verschillende manieren vervolgd worden voor wapenbezit. Vaak wordt er een **taakstraf** opgelegd en in ernstige gevallen **jeugd-detentie**. In het geval van vuurwapens wordt een jongere altijd voorgeleid aan de rechter-commissaris en volgt een

kinderrechterzitting met een advies van de Raad voor de Kinderbescherming. Geldboetes worden in eerste instantie bij jongeren niet opgelegd, omdat die vaak door ouders worden betaald waardoor het geen direct **pedagogisch effect** heeft.

Voor volwassenen gelden andere straffen voor wapenbezit: bijvoorbeeld fikse geldboetes of een gevangenisstraf van maximaal 8 jaar.

Bovenstaande straffen zijn van toepassing op wapenbezit. **Voor wapengebruik gelden vanzelfsprekend andere (hogere) straffen**.

WAPENS EN GEWELD ONLINE

Ook het tonen van wapens en oproepen tot geweld op internet is strafbaar. Daarnaast worden video's met een intimiderende of kwetsende inhoud verwijderd of ontoegankelijk gemaakt.

CONTEXT

Bij ieder geval van wapenbezit en/of -gebruik zijn de **omstandigheden mede bepalend** voor een straf of maatregel, zoals altijd geldt voor de toepassing van het strafrecht.

**WIE
GRIJPT
IN?**

Dialoghand- vatten voor docenten

DE DIALOOG: WAT EN WAAROM

Dialog is een gespreksmethode die er op gericht is om in gesprek te gaan met elkaar, te luisteren naar elkaar, elkaar niet te veroordelen of te willen overtuigen. Het draait om: samen een thema vanuit diverse perspectieven bekijken, vanuit wederzijds respect. Omdat de dialoog uitgaat van met open blik luisteren naar elkaar en zo diverse perspectieven naast elkaar zetten, is het een geschikte gespreksvorm om maatschappelijk gevoelige thema's mee te bespreken. Juist omdat het niet gericht is op 'eigen gelijk', biedt het de kans om deelnemers een thema van verschillende kanten te laten bekijken en zo tot nieuwe inzichten te komen.

Meer weten over de aanpak van de dialoog? [Download hier](#) Diversions dialoogmethodiek.

**WIE
GRIJPT
IN?**

AANPAK: GESPREKSFASEN VAN DE DIALOOG

FASE 0 voorbereiding en eigen waardenbepaling

Voordat je in gesprek gaat met jongeren in de klas, is het van belang je voor te bereiden. Allereerst inhoudelijk op het thema: je hoeft geen expert te zijn, maar het is wel van belang om de basis te kennen. En daarnaast op persoonlijk vlak: hoe kijk je zelf naar de thematiek? Aan welke waarden/normen raakt het voor jou, en waarom? Door hier vooraf over na te denken, word je niet verrast tijdens de les wanneer er tegen je waarden aangeschurd wordt. En kun je bewust kiezen om je eigen mening in te zetten wanneer dit bijdraagt aan een nieuw perspectief in de dialoog.

FASE 1 word gesprekspartner

In de eerste fase van de dialoog is het belangrijk dat de jongeren je gaan zien als gesprekspartner. Gebruik de tips en handvatten hiernaast om je deze rol eigen te maken.

FASE 2 faciliteer de dialoog

Wanneer de dialoog op gang is of begint te komen, wil je als facilitator eigenlijk een terugtrekkende beweging kunnen maken. Focus je in deze fase op perspectieven en inbreng vanuit de jongeren, en vraag hun ook op elkaar te reageren.

FASE 3 vat samen en blik terug

Je wilt voorkomen dat jongeren zich niet gehoord voelen, dat perspectieven ontbreken of dat onrust ontstaat omdat er open eindjes in het gesprek blijven. Ook wanneer de schoolbel bijvoorbeeld zorgt voor een abrupte onderbreking van de dialoog: maak dan toch tijd voor een afronding. Maak indien nodig afspraken over het moment waarop de dialoog wordt vervolgd.

Wapens & geweld – het stellen van een grens.

In Nederland is het dragen en gebruiken van wapens bij wet verboden. Het is dus belangrijk om een grens te trekken wanneer jongeren aangeven open te staan voor het bezit van wapens. Geef duidelijk aan dat dit strafbaar en gevaarlijk is. Maar nodig vervolgens ook uit om in gesprek te gaan. Welke motieven of ervaringen liggen er achter de uitspraken van jongeren?

AANPAK: TIPS EN HANDVATTEN TIJDENS DE DIALOOG

TIP 1 heb een open blik

- Ontken het wereldbeeld en de emoties van de deelnemende jongeren niet. Een directe ontkenning zal er namelijk voor zorgen dat iemand zich niet gehoord voelt.
- Zet de deelnemende jongeren in de expertrol. Laat hen vanuit hun perspectief vertellen, en bevraag hun bronnen actief.
- Houd het gesprek open, door zoveel mogelijk diverse perspectieven aan bod te laten komen.
- Geef indien nodig een persoonlijk voorbeeld, wanneer dit een nieuw perspectief inbrengt of een minderheidsmening ondersteunt.

TIP 2 onderzoek schurende perspectieven

- Stimuleer ook deelnemers elkaar kritisch te bevragen en beleg zo de dialoog breed in de groep.
- Als het schuurt, benadruk dan het belang van verschillende perspectieven en het mogen hebben van verschillende meningen in onze open samenleving.
- Verbreed het wereldbeeld van je leerlingen of studenten, door hen kennis te laten maken met perspectieven die eerder onbekend waren voor hen. Maak hierbij gebruik van casuïstiek, bronnen en/of levendige voorbeelden.

TIP 3 wees normatief waar nodig

- Ga pal voor de waarden van onze democratische rechtsstaat staan wanneer je merkt dat leerlingen of studenten deze niet respecteren. Trek een duidelijke grens en handel. Ga vervolgens wél het gesprek aan.
- Wees je te allen tijde bewust van de veiligheid binnen je groep. Grijp in en bied hulp wanneer niet iedereen zich durft uit te spreken, of wanneer deelnemers worden aangevallen op een minderheidsmening. Zet bijvoorbeeld je eigen perspectief in, om zo te ondersteunen en de focus van het gesprek te verleggen.

1a Kennisquiz

(1/2)

DOEL

Jongeren leren de wettelijke grenzen en gevolgen van wapenbezit en -gebruik.

TIJD

15 minuten

We raden aan om de quizvragen in een digitaal programma te gieten, zodat de jongeren de quiz zelfstandig kunnen doorlopen, voor je begint aan de nabespreking. Het is echter ook mogelijk om vraag voor vraag klassikaal te stellen en direct te bespreken. Per vraag vind je een korte toelichting bij het juiste antwoord. Lees deze van tevoren door, en houd eventueel ook het kennisoverzicht bij de hand.

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Laat de jongeren de vragen zelfstandig beantwoorden. Bespreek vervolgens klassikaal per vraag het juiste antwoord, en blijf bij sommige vragen langer stilstaan. Wat vinden ze van deze regels, wisten ze hiervan, zijn ze verbaasd?

Sluit eventueel af door de jongeren te vragen hoe het komt dat zij hier veel of juist weinig over wisten? Waar kunnen ze dit soort informatie vinden? En vinden ze het belangrijk om hiervan op de hoogte te zijn?

QUIZVRAGEN

1. In Nederland wordt wapenbezit steeds vaker in het nieuws benoemd, welke stelling is waar?

- a. In 2018 was 15% van de Nederlandse jongeren in het bezit van een steekwapen
- b. In 2019 zijn er in Nederland 350 leerlingen geschorst of van school gestuurd voor wapenbezit**
- c. Nederlandse jongeren dragen steeds vaker een pistool bij zich
- d. Het aantal Nederlandse jongeren dat een wapen draagt, is afgenomen

Het percentage wapenbezit onder Nederlandse jongeren is niet bekend, maar afgaand op het aantal incidenten van Nederlandse jongeren rondom wapenbezit en -gebruik, is er sprake van een stijging. In 2018 en 2019 is het aantal minderjarigen dat betrokken was bij steekincidenten bijvoorbeeld toegenomen.

2. Met welk voorwerp mag je volgens de wet niet zomaar op straat lopen?

- a. Een schaar
- b. Een pijl en boog
- c. Een honkbalknuppel
- d. Alle 3**

Omdat een schaar en een honkbalknuppel op een andere plek dan wanneer je hem nodig zou hebben, beschouwd worden als een wapen. Hierop geldt natuurlijk een uitzondering als je er net een gekocht hebt. Bij een pijl en boog is het de bedoeling dat je altijd een vergunning bij je hebt, ook geldt hier een leeftijdsminimum van 18 jaar.

3. Welke straf geldt voor jongeren, bij het dreigen met een keukenmes op straat?

- a. Maximaal 1 jaar cel
- b. Direct een geldboete
- c. Een taakstaf**
- d. Een waarschuwing

Straffen voor jongeren worden voornamelijk gegeven op basis van pedagogisch effect. Boetes werken vaak niet, omdat ouders deze vaak betalen.

4. Welke stelling is juist?

- a. Je kunt steekwapens altijd anoniem inleveren op school
- b. Je kunt alle wapens anoniem inleveren bij de politie
- c. Tijdens een speciale inleveractie, kun je vuurwapens naar het politiebureau brengen
- d. Geen van deze stellingen is juist**

De politie organiseert regelmatig inleveracties. Je kunt wapens dan anoniem inleveren bij de politie of op school. Vuurwapens kun je niet zomaar ergens mee naartoe nemen, die moeten dus opgehaald worden. Ook dit kan in eerste instantie zonder vervolging, maar er worden vervolgens wel testen op het wapen gedaan (DNA & schietproef). Wordt daarbij een verband gevonden met een strafbaar feit, dan kan er alsnog iemand strafrechtelijk worden vervolgd.

5. Welke redenen geven jongeren op voor het dragen van een wapen?

- a. Om een overval te plegen
- b. Om zichzelf te kunnen verdedigen
- c. Omdat ze dat hebben gezien in videoclips
- d. Al het bovenstaande**

Alle antwoorden worden als reden opgegeven. Vaak is het dragen van een wapen het gevolg van dat jongeren zien dat iemand anders een wapen draagt: bijvoorbeeld in een videoclip. Soms zijn jongeren bang dat ze niet veilig zijn als ze niet gewapend zijn. Het dragen van een wapen voor een overval komt ook voor, maar minder vaak.

1a Kennisquiz (2/2)

6. Waarom is het dragen van een wapen op jonge leeftijd extra gevaarlijk?

- a. Omdat jongeren impulsiever reageren
- b. Omdat wapens zichtbaarder zijn op kleinere lichamen
- c. Omdat de kans groter is dat je opgepakt wordt
- d. Omdat jongeren extra zwaar gestraft worden bij wapenbezit

Jongeren reageren impulsiever dan volwassenen (dit heeft te maken met de groei van de hersenen). Veel jongeren dragen een wapen niet met de intentie deze te gebruiken, maar wanneer ze vervolgens uitgedaagd worden, is de kans groter dat ze naar hun wapen grijpen. De gevolgen van een confrontatie zijn daardoor stukken heftiger: zowel in ernst van mogelijke gevolgen voor het slachtoffer (verwondingen), als voor de dader (straf).

7. Welke stelling klopt als het gaat over de verkoop van keukenmessen aan minderjarigen?

- a. Niks bijzonder, het is maar een keukenmes
- b. Je kunt als minderjarige geen keukenmes meer kopen
- c. Sommige winkels hebben het verboden
- d. De ouders van minderjarigen zijn strafbaar als zij een keukenmes hebben gekocht

De wet wordt aangepast, waardoor het verboden wordt om keukenmessen aan minderjarigen te verkopen. Een aantal winkels heeft dit zelf al doorgevoerd (zoals de Action).

8. Het hebben van een nepvuurwapen is:

- a. Ongeacht de kleur en vorm toch verboden
- b. Verboden als de afmetingen overeen komen met echte wapens
- c. Geen probleem, het is toch nep
- d. Toegestaan als je het bonnetje bewaart

Als een nepwapen in verhouding 1:1 is met een echt wapen, dan is deze, ongeacht de kleur, verboden. Agenten kunnen namelijk van een afstand niet inschatten of het echt of nep is.

9. Welke stelling klopt?

- a. Als je in een video oproept tot geweld, dan ben je niet strafbaar, maar wordt je video wel offline gehaald
- b. Het laten zien van een geweer in een YouTube video is strafbaar
- c. Als je een clip maakt met intimiderende en kwetsende inhoud, dan ben je strafbaar
- d. Alle antwoorden zijn waar

Het tonen van wapens en oproepen tot geweld op internet is strafbaar. Video's met een intimiderende en kwetsende inhoud (op bijvoorbeeld YouTube) worden verwijderd of (voor anderen) ontoegankelijk gemaakt.

1b Waarden- verkenning

DOEL

Jongeren leren door middel van een dialoog te luisteren, hun mening te formuleren, en kritisch te reflecteren op hun eigen denken en handelen.

TIJD

15 minuten (afhankelijk van het aantal stellingen)

Voor dit onderdeel is het verstandig om van tevoren de dialooghandvatten voor docenten goed door te nemen. Hierin staan tips die je kunt gebruiken wanneer je de dialoog aangaat of faciliteert in de klas.

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Trek een denkbeeldige lijn van links naar rechts in de ruimte. Links op de lijn staan betekent oneens, rechts betekent eens en het midden betekent neutraal. Laat de klas na het voorlezen van een stelling bepalen in hoeverre zij het eens of oneens zijn met de stelling door ergens op de lijn te gaan staan. Jongeren worden met deze oefening uitgenodigd om een genuanceerde mening te laten zien, omdat ze bijvoorbeeld ook op 30% of 60% kunnen gaan staan.

Goed om mee te geven aan de jongeren is dat zij ook hun mening kunnen aanpassen op basis van wat iemand anders zegt. Ze mogen tijdens het gesprek dus schuiven op de lijn.

TIP

Begin niet met het bevragen van de jongeren die aan de twee uiterste kanten staan, maar start juist in het midden. Zo voorkom je dat de meest uiteenlopende meningen direct tegenover elkaar gezet worden en bied je meer ruimte voor een dialoog.

Kies **1 of 2 stellingen** uit onderstaand lijstje. Vraag de klas om een korte reactie. Het doel van deze stellingen is met name dat jongeren de kans krijgen te oefenen met de werkwijze.

- Ik kijk wel eens actie/gewelddadige series.
- Ik speel wel eens games waarin wapens gebruikt worden.
- Ik heb vroeger een zakmes gehad.

Kies vervolgens **2 of 3 stellingen** uit onderstaande lijst. Ga over elke stelling kort in gesprek. Vraag door als je iets opvallends hoort en laat de deelnemers vooral op elkaar reageren.

- Het is goed dat wapenbezit verboden is in Nederland.
- Het is goed dat winkels als Action en Ikea de verkoop van messen aan minderjarigen hebben verboden.
- Zonder wapens zou er minder criminaliteit zijn in Nederland.
- Elke school moet het recht krijgen om kluisjes van jongeren te controleren op wapens.
- Wanneer iemand een wapen heeft gebruikt als zelfverdediging, hoeft deze persoon geen straf te krijgen.
- Videoclips met wapens zouden verboden moeten zijn.
- Als een van mijn vrienden een wapen zou dragen, dan zou ik diegene daarop aanspreken.
- Alleen de politie kan wapenbezit tegengaan.

Sluit de dialoog af door ruim de tijd te nemen voor de afronding. Geef een samenvatting (fase 3 uit de dialooghandvatten) en bedank de jongeren voor hun inbreng.

2 Casuïstiek (1/2)

DOEL

Jongeren gaan aan de hand van een casus op een veilige manier met elkaar in gesprek over het thema wapenbezit en/of -gebruik. Jongeren begrijpen de context van wapenbezit en/of -gebruik en de straffen die daarmee gepaard gaan.

TIJD

15 minuten per casus

Onderstaande casussen zijn gebaseerd op nieuwsberichten en zaken die recent zijn voorgekomen bij het OM. Kies de casus die het beste aansluit bij de klas. Afhankelijk van de grootte en/of veiligheid van de groep kun je er ook voor kiezen om de casus direct klassikaal te bespreken.

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Laat de casus klassikaal voorlezen. Werk daarna volgens het think-pair-share principe: laat de jongeren kort zelf nadenken over de stuurvragen, wissel dit vervolgens in tweetallen uit, en vraag dan klassikaal naar de belangrijkste bevindingen. Probeer zoveel mogelijk in fase 2 van de dialoog te werken: laat de jongeren op elkaar reageren. Let ook op de dialoogtips: onderzoek schurende perspectieven, maar wees normatief waar nodig en trek een grens waar de grenzen van de rechtsstaat worden overschreden.

Herhaal dit eventueel met de volgende casus.

Sluit het gesprek af door ruim de tijd te nemen voor de afronding: geef een samenvatting (fase 3 uit de dialooghandvatten) en bedank de jongeren voor hun inbreng.

CASUS OTIS

Otis (17) maakt muziekclips voor drillrap, en heeft daarvoor een machete besteld die hij bij zich heeft. Op een middag fiets hij over de stoep naar huis, waarop een oudere man hem aanspreekt. Otis wordt boos en loopt dreigend op de man af. De man geeft hem een kopstoot, waarna Otis woedend de machete uit zijn tas haalt. Hij bedenkt zich en stopt de machete weer terug maar sprayt vervolgens wel pepperspray in de ogen van de man.

De raad stelt voor dat Otis een voorwaardelijke straf krijgt. De Officier van Justitie vindt dat niet voldoende: juist omdat er de laatste tijd meer jongeren zijn die wapens dragen en soms ook gebruiken, is het belangrijk om een sterk signaal af te geven dat dit absoluut niet wordt getolereerd. Otis krijgt uiteindelijk een werkstraf, waarvan een deel onvoorwaardelijk is. Ook moet hij een schadevergoeding betalen.

VRAGEN

NORMAAL OF NIET – WAT VIND JIJ?

- Kun je je voorstellen dat Otis pepperspray bij zich had? En een machete?
- Vind je dat Otis te ver is gegaan door met pepperspray te spuiten?
- Vind je dat alleen Otis schuld heeft? Of is de man ook verantwoordelijk? Waarom?
- Ken jij mensen in je omgeving die wapens hebben? Vind je dat normaal?

JOUW ROL

- Wat zou jij doen als iemand jou op straat aanspreekt op je gedrag? En wat zou je doen als iemand je aanvalt op straat?
- Stel je voor dat je je bedreigd voelt, en je hebt een wapen bij je. Wat zou je dan doen?
- Als jij in de buurt was van Otis toen hij de kopstoot kreeg, zou je dan iets doen? En als je vervolgens ziet dat hij een wapen draagt, wat doe je dan?

GEVOLGEN

- Wat denk je dat de gevolgen voor de oudere man zijn? Wat vind je daarvan?
- Welke andere gevolgen zijn er voor Otis, behalve de straf?
- Welke andere personen ervaren gevolgen van deze situatie?

STRAF

- Wat vind je van de straf die Otis krijgt?
- Wat denk je dat het effect van de straf op Otis is? En op de samenleving?
- Vind je dat de oudere man ook een straf had moeten krijgen?
- Wat voor straf zou jij geven?

VOORKOMEN

- Hoe kan de samenleving voorkomen dat jongeren zoals Otis wapens dragen?
- En hoe kan de samenleving (bijvoorbeeld school, ouders, vrienden) ervoor zorgen dat jongeren zoals Otis mogelijke wapens niet gebruiken?
- Wat kun je er zelf aan doen?

2 Casuïstiek (2/2)

CASUS DARIUS

Darius (16) groeit op in een onrustige wijk. Dagelijks is er wel iets aan de hand waarbij de politie moet ingrijpen. Op verjaardagen en tijdens uitgaan hoort hij zijn vrienden en familieleden praten over altijd “strapped zijn, want je weet maar nooit”. Darius voelt zich hierdoor onveilig en onzeker. Nadat hij tijdens het voetballen tegen het been van een tegenstander trapt, ontstaat er een gevecht. Na afloop van de wedstrijd dreigen de tegenstanders dat ze hem “kapot gaan maken”. Darius voelt zich steeds onveiliger en wil het gevoel hebben dat hij zichzelf kan verdedigen als het nodig is. Via via kan hij aan een vlindermes komen dat hij nu altijd bij zich draagt.

Op een middag wordt hij inderdaad opgewacht, en begint de groep op hem in te slaan. Darius grijpt naar zijn mes en steekt om zich heen. Hij raakt een vijftienjarige jongen, die vervolgens gedeeltelijk verlamd raakt.

VRAGEN

NORMAAL OF NIET – WAT VIND JIJ?

- Kun je je voorstellen dat Darius zich onveilig voelde?
- Wat vind je ervan dat Darius een mes heeft gekocht en bij zich draagt?
- Ken jij ook mensen die zich onveilig voelen? Wat doen zij om dit te verhelpen?
- Wat vind je ervan dat Darius zijn mes gebruikt? Vind je dat normaal?

JOUW ROL

- Wat doe jij als je je onveilig voelt?
- Stel je voor dat je een vriend bent van Darius, en dat je weet dat hij een mes bij zich draagt. Wat doe je dan? Spreek je hem erop aan? Meld je dit? En zo ja, bij wie?
- Wat zou je doen als je ziet dat er gevechten wordt op straat? En wat als je ziet dat er wapens worden gebruikt?

GEVOLGEN

- Welke gevolgen heeft Darius' actie op het slachtoffer?
- Behalve de straf die Darius opgelegd heeft gekregen, zijn er nog andere gevolgen voor hem zelf?
- Zijn er nog andere personen die gevolgen ervaren van Darius' actie? Wat denk je dat zijn familie ervaart? En de groep die Darius opwachtte?

STRAF

- De Officier van Justitie eist een straf. Welke afwegingen moeten daarin meegenomen worden volgens jou?
- Wat voor effect zou deze straf op de samenleving hebben?
- Wat voor straf zou jij geven? Wat als het slachtoffer jouw broer was? En wat als Darius je vriend was?

VOORKOMEN

- Stel dat je Darius zou spreken voor hij het mes had gekocht. Wat zou je hem dan adviseren om zich veiliger te voelen?
- Wie kan er invloed uitoefenen op de veiligheid van jongeren zoals Darius? En op de veiligheid van het slachtoffer?
- Op welke manieren kan de samenleving voorkomen dat jongeren wapens dragen?
- Welke invloed kun je hier zelf op uitoefenen?

**WIE
GRIJPT
IN?**

3 Burgemeester voor een dag

DOEL

Jongeren worden geactiveerd om zelf een rol te spelen in het tegengaan van wapenbezit en/of -gebruik.

TIJD

30 minuten

**WIE
GRIJPT
IN?**

AAN DE SLAG

Verdeel de klas in kleinere groepen (ongeveer 5 à 6 jongeren per groep). Leg kort uit dat de jongeren een (fictieve maar representatieve) casus te horen krijgen over gemeente X waarbij wapenbezit en wapengeweld onder jongeren steeds meer voorkomen. Aan de klas de taak om in hun groep mogelijke oplossingen en adviezen voor deze gemeente te formuleren om het wapenbezit en wapengeweld onder jongeren terug te dringen.

Lees nu eerst de casus voor.

Geef de groepen kort de tijd om de casus te bespreken aan de hand van bijgevoegde stuurvragen. Geef ze vervolgens kort de tijd om de gemeente drie adviezen mee te geven. Vervolgens kiest ieder groepje één woordvoerder die het advies gaat presenteren aan de gemeente (2 minuten per groepje). De klas mag stemmen welk advies zij het beste vindt.

Hieronder vind je een overzicht met wat wel en niet werkt in de aanpak van wapenbezit en -gebruik onder jongeren. Eventueel kun je de jongeren hier halverwege mee inspireren voor oplossingsrichtingen.

- Kaal straffen werkt niet. Zo blijkt dat jongeren die voor een mes-sendelict een gevangenisstraf opgelegd kregen, er alleen maar slechter uit kwamen. De recidive (herhaling van een misdrijf) ligt daarbij hoger dan in vergelijking met andere sancties zoals een taakstraf.
- De kans op recidive kan verminderd worden door herstelrecht, oftewel: ontmoetingen tussen de slachtoffers, overtreder en familieleden. Er zijn aanwijzingen dat deze ontmoetingen een effect hebben op messencriminaliteit. Daarnaast zijn slachtoffers minder snel geneigd om zelf wraak te nemen.
- Geldboetes werken minder goed bij jongeren. Deze worden in eerste instantie ook niet opgelegd omdat deze vaak door ouders worden betaald die daardoor financieel getroffen worden. Dit heeft niet direct een pedagogisch effect.

CASUS – GEMEENTE X

In gemeente X komen er de laatste tijd steeds meer wapenincidenten onder jongeren voor.

Afgelopen maand nog is er een jongen van 16 blijvend gehandicapt geraakt na een steekpartij. De dader, een jongen van 19 jaar, is hiervoor veroordeeld tot een gevangenisstraf. Gemeente X maakt zich ook grote zorgen over de leeftijd van jongeren die wapens gebruiken: het blijkt om steeds jongere betrokkenen te gaan.

Jongeren in gemeente X lijken het steeds normaler te vinden om met een mes op zak te lopen of zien het zelfs als noodzakelijk. Er duiken regelmatig video's op sociale media op, waarin jongeren met wapens elkaar uitdagen. Gemeente X is ten einde raad. Ze hebben al een aantal dingen geprobeerd, maar weten niet waar ze nu het beste kunnen beginnen om het wapengeweld in hun gemeente terug kunnen dringen.

Welke adviezen zou jij deze gemeente geven?

VRAGEN

- Welke redenen lees jij voor de toename van het wapengeweld? En kun je nog andere mogelijke redenen bedenken?
- Op welke manieren zou gemeente X het wapenbezit onder jongeren kunnen voorkomen?
- Hoe moeten jongeren in gemeente X die wapens gebruiken worden gestraft?
- Wie ga je bij jouw plan betrekken? Is dat alleen de politie, of zijn er ook nog andere mensen of instanties die kunnen helpen om het wapengeweld onder jongeren terug te dringen?